ABDULLAH BİN İDRİS

Tebe-i Tâbiîn'in fıkıh, hadîs ve kırâat imamlarından. Adı, Abdullah bin İdris bin Yezîd bin Abdurrahmân bin el-Esved, El-Evdî ez-Zeâferî'dir. Künyesi, Ebû Muhammed el-Kûfî'dir. Hicretin 120 (m. 737) yılında Kûfe'de doğdu. 192 (m. 807) yılında orada vefât etti. Âlim bir aileye mensûb idi. İlk tahsilini babasından, sonra amcası Dâvûd'dan aldı. Ondan sonra da İmâm-ı A'meş, Mansûr, Ubeydullah bin Amr, İsmail bin Ebû Hâlid, Ebû Mâlik, el-Eşcâi, İbn-i Cüreyc, İbn-i İshâk, Yahyâ bin Sa'îd el-Ensârî, Mâlik bin Enes ve daha birçok âlimden ilim öğrenmiştir. Yahyâ bin Âdem, Ahmed bin Hanbel, Yahyâ bin Maîn, İshâk bin Râheviye, İbn-i Ebî Şeybe ve daha birçok meşhûr âlim kendisinden ilim öğrenmişlerdir.

Abdullah bin İdris hazretleri ilmin her dalında geniş bilgi sahibiydi. İmâm-ı Mâlik'in sohbet arkadaşlarından olup, onun mezhebinden idi. Fetvâ verirken Medine halkının usûlüne uyardı. Ya'ni, hadîs ehlinin yoluna bağlıydı. Hârûn Reşîd, kendisini kadı yapmak istedi. Ancak bazı sebeplerle, Abdullah bin İdris bunu kabûl etmedi. Bunun üzerine Hârûn Reşîd oğluna hadîs okutmasını istemiş, O da oğlu cemaate gelirse, O'na hadîs okutabileceğini söylemiştir.

Abdullah bin İdris, hadîs âlimlerinin de ileri gelenlerinden idi. Kendisi güvenilir sika bir âlim olup, rivâyetlerinin bir kısmı Kütüb-i Sitte'de yer almaktadır. Osman Dârimi' diyor ki: "İbn-i Ma'in'e; İbn-i İdris'i mi çok seversin, yoksa İbn-i Numeyrî'yi mi?" diye sordum. Buyurdu ki: "Her ikisi de sikadırlar (sağlam, güvenilirdirler). Ancak Abdullah bin İdris daha üstün olup, her ilimde sikadır, İmâm-ı Ahmed bin Hanbel hazretleri buyuruyor ki; "Abdullah bin İdris başkasında bulunmayan, benzeri görülmeyen güzel hasletlere sahip idi."

İbn-i İdris hazretleri hadîs-i şerîf rivâyetinde çok titiz davranırdı, İbn-i Ammar diyor ki; "İbn-i İdris, konuşurken na'me yapanlardan hadîs-i şerîf rivâyet etmezdi."

Bir defasında birisi na'me yaparak bir soru sordu. Bunun üzerine buyurdu ki; "Allahü teâlâ Kur'ân-ı kerîm'de buyuruyor ki; "Az kalsın, söyledikleri sözden gökler çatlayacak, yer yarılacak ve dağlar parçalanıp yere düşecek." (Meryem-90). Siz konuşurken na'me yaptığınız müddetçe ben size hadîs-i şerîf nakl etmem."

Ubâde İbn-i Sâmit'ten (radıyallahü anh) şöyle rivâyet etti; "Biz Resûlullah'a zorlukda, kolaylıkda, neşede, kederde ve başkalarını bizim üzerimize tercih edilmesi hallerinde itaat eylemek, âmir olan kimselerle emirlik husûsunda nizâlaşmamak, her nerede bulunursak bulunalım, muhakkak hakkı söylemek, Allah yolunda hiç bir kimsenin kınamasından ve kötülemesinden korkmamak üzere bîat edip söz verdik."

Hazreti Âişe vâlidemize Peygamberimizin okuduğu bir duâ sorulduğunda; Resûlullahın (aleyhisselâm), "Allahım! Ben

bütün yaptıklarımın ve yapmadıklarımın şerrinden sana sığınırım.” diye duâ ettiğini buyurdu.

İbn-i İdris hazretleri kırâat ilminde de büyük âlimlerden idi. İmâm-ı Kisâî hazretlerine “Kur’ân-ı kerîm’i en iyi okuyan kimdir” diye sorulduğunda “Abdullah bin İdris, ondan sonra Hüseyin el-Câfi’dir.” diye cevap verdi. Kırâati, İmâm-ı A’meş ve Nâfi bin Ebî Nuaym’dan okumuştur. Abdullah bin İdris hazretleri Kur’ân-ı kerîm’i çok okurdu. Vefât edeceği esnada başucunda ağlayan kızına “Yavrucuğum! Ağlama. Ben bu evde dörtbin hatim okudum” diye buyurdu.

Güzel ahlâk sahibi, çok ibâdet eden ve fazîlet kaynağı idi. Denildi ki, Kûfe’de ondan fazla ibâdet eden yoktu. Yine Hasen bin Arefe hazretleri buyuruyor ki; Kûfe’de İbn-i İdris’ten daha fazîlet sahibi kimse görmedim. Ebû Hayseme diyor ki; İbn-i İdrîs’in bir şiirinde şöyle dediğini işittim:

Sarhoş ediyor, yasak olan içecek,
Haramdır onun azını da içmek,
Sizi korkuturum onu kullanmaktan,
Kurtulmak için tek çare vaz geçmek.

Abdullah bin İdris, zamanının siyâsî olaylarına da karışmamış ve bundan dâima kaçınmıştır. Hasen bin Rebî diyor ki, bir gün kendisine Hârûn Reşid’in yazdığı mektûb okundu. Bunu duyar duymaz nefesi sıklaştı. Düşüp bayıldı. Bir müddet sonra ayıldı ve buyurdu ki, “Ne günahımız vardı da bu mektûb bana yazıldı.” buyurmuştur.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) El-A’lâm cild-4, sh. 71

2) Tezkiret-ül-huffâz cild-1, sh. 282

3) Tehzîb-ut-tehzîb cild-5, sh. 144

4) Târîh-i Bağdâd cild-9, sh. 415

5) El-Menhel-ül-azbil-mevrûd cild-2, sh. 198

6) Vefeyât-ül-a’yân cild-2, sh. 198

7) Miftâh-üs-se’âde cild-2, sh. 254, 255

8) Şezerât-üz-zeheb cild-1, sh. 330